

STUDIEHANDLEDNING

1GN424

**Perspektiv på läraruppdraget
samt fritidshemmet och skolan i
samhället –
inriktning fritidshem/VI-profil**

Hösten 2021

Kursansvarig Anna-Carin Bredmar

Anna-Carin.Bredmar@lnu.se

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- redogöra för vad uppdraget att arbeta som lärare i fritidshem innebär, och reflektera över detta med utgångspunkt i gällande styrdokument (**mål 1**)
- diskutera och förhålla sig till fritidshemmet som arbetsplats och samhällsinstitution (**mål 2**)
- redogöra för utbildningsväsendet och dess samhällsroll ur ett historiskt och ett samtida perspektiv med särskilt fokus på fritidshemmet i samverkan med förskoleklass och skola (**mål 3**)
- förklara och förhålla sig till frågor om demokrati och utbildningsväsendets demokrati- och värdegrundsuppdrag inklusive hållbar utveckling, samt hur dessa kan komma till uttryck i arbetet på fritidshem (**mål 4**)
- utifrån didaktiska perspektiv reflektera över skolans verksamhet och uppdraget som grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem (**mål 5**)
- tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt som grund för lärarutbildning och för ett professionellt yrkesutövande (**mål 6**)
- visa förmåga till kommunikativ kompetens i lyssnande, talande och skrivande till stöd för eget lärande och utvecklande av yrkeskunnande (**mål 7**)
- beskriva hur mångkulturella skolsammanhang samspelar med grundlärarkyrkets uppdrag och komplexitet i ett historiskt perspektiv (**mål 8**)

Kurslitteratur

Litteraturen i kursen är till för att bredda dina kunskaper och fördjupa din förståelse. Litteraturen examineras i seminarier och genom skriftliga uppgifter. Det är därför av stor vikt att litteraturen synliggörs i dina inlämningsuppgifter. Det innebär att referenser och referenslista ska finnas med i alla texter som lämnas in till ansvarig lärare.

Föreläsningar

Syftet med föreläsningar:

- En föreläsare sätter vanligtvis in det aktuella ämnesområdet och aktuell litteratur i *ett vidare sammanhang* vilket gör att kurslitteraturens texter blir begripligare.
- Föreläsaren kan också presentera *olika perspektiv* på det problemområde som avhandlas och därmed bana väg för ditt eget arbete med att tolka och försöka förstå viktiga aspekter på det aktuella området och litteraturen.
- En föreläsare kan i sin föreläsning också *belysa och fördjupa* särskilt väsentliga och intressanta avsnitt inom ett problemområde och därmed kanske inspirera till en fördjupning inom ett visst intresseområde.

En föreläsning innebär således aldrig en enkel, ”mekanisk” överföring och förmedling av kurslitteraturen. Det förutsätts att du själv läser den aktuella kurslitteraturen, men en föreläsning kan på olika sätt stödja din läroprocess.

Seminarier

Varje student skall infinna sig till seminariet *väl påläst och skriftligt förberedd*. Seminarierna leds av olika lärare och dessa är de som också examinerar respektive seminarium (se Examinationer nedan).

Workshop

En workshop är ett tillfälle då innehållet i en uppgift bearbetas ”på plats” och där studenter och lärare hjälps åt att lösa den uppgift som hör till Workshopen.

Redovisning

Vid en redovisning presenterar du och dina kamrater i studiegruppen resultatet av det arbete ni har gjort enligt instruktionerna för en viss uppgift. Ansvarig lärare examinerar och bedömer redovisningen (se Examinationer nedan).

Studiegrupper

Under kursen är du och dina studiekamrater indelade i ett antal studiegrupper. Studiegruppen utgör en social tillhörighet men är också den grupp som träffas och bearbetar kursens innehåll inför seminarierna. Alla studerande förväntas delta aktivt i studiegruppens arbete. Med aktivt menas att som studiegruppsmedlem ställa frågor, inta olika roller, lyssna, ta initiativ genom att föreslå angreppssätt, strukturera uppgifter, förhandla om lösningar samt stödja övriga medlemmar i studiegruppen.

Lärplattform

MyMoodle (MM) är en digital miljö som används för kommunikation och publicering inom lärarutbildningen. Adressen är: mymoodle.lnu.se I MyMoodle har vi skapat ett kursrum för klassen där du hittar information om kursens upplägg i

form av scheman, kursplaner och studiehandledning. Här kan du kommunicera med din kursansvarige lärare eller dina kurskamrater. MyMoodle används för *kontinuerlig information* under kursens gång.

Examinationer

Examinationer sker genom muntliga och skriftliga redovisningar. Det är den enskilde studentens prestationer som bedöms och betygsätts. *Seminarium/Redovisning* bedöms med betygen Underkänt eller Godkänt.

Bedömningskriterier för betyget Godkänt:

- aktivt deltagande vid det examinerande seminariet eller redovisningen
- genomförd uppgift enligt anvisningarna

Kursen bedöms med betygen Underkänt (U), Godkänt (G) eller Väl Godkänt (VG).

Examinationsöversikt

Vecka	Aktivitet	Uppgiftsnamn	Betyg
36	Seminarium 1	<i>Uppdraget-grupptext</i>	G
36	Seminarium 2	<i>Mångkulturella sammanhang i ett historiskt perspektiv</i>	Text för att delta
37	Redovisning A	<i>Fritidshemmets och skolans styrdokument i praktiken</i>	G
38	Individuell skriftlig uppgift	<i>Skola, demokrati och samhälle</i>	G
39	Seminarium 3	<i>Värdegrund</i>	G
39	Tentamen	<i>Lärarens uppdrag - villkor och innehåll</i>	G, VG
39	Redovisning B	<i>Ett didaktisk och etiskt dilemma</i>	G

Instruktion till Innehåll- och begreppssamling

Som stöd för ditt lärande finns grundläggande begrepp och kursinnehåll samlat i en *Innehåll- och begreppssamling*. Denna finns under *Kursdokument* på MyMoodle (MM). Under kursens gång kan du fortlöpande skriva ner förklaringar till begrepp, modeller och liknande för att utveckla din kunskap och förståelse. Begrepp mm. ska förklaras med hjälp av den angivna kurslitteraturen. Diskutera gärna förklaringarna med dina studiekamrater. Innehåll- och begreppssamlingen är en hjälp inför kursens avslutande tentamen.

Gruppuppgift inför Seminarium 1 – Uppdraget

Inför grupparbetet *Uppdraget-grupptext* förbereder sig varje student genom att läsa och skriva svar på följande punkter:

Läs kursdokument Alexandersson *Att göra skillnad* som finns i MyMoodle.

1) Vad kännetecknar en "skicklig" lärare (enligt Hattie)?

Läs Lindström & Pennlert (2016), särskilt avsnitten *Lärares yrkeskunskaper* och *Lärares kompetenser*. Författarna formulerar tre kompetenser i en lärares yrkeskunskaper. Tänk sedan tillbaka på din egen skoltid och en konkret undervisningssituation.

2) Beskriv kort, max 300 ord, vad som var i fokus (undervisningsinnehåll och vad eleverna skulle lära sig), elevgruppen (årskurs, antal elever och deras inställning till undervisningen) samt övriga förutsättningar såsom lokaler, material etc. Vilken/vilka lärarkompetenser var viktigast i det sammanhanget?

I samma bok, under avsnittet *Didaktisk översiktskarta*, beskrivs även undervisningens olika villkor.

3) Hur kan villkor påverka undervisningen och hur kan olika villkor samverka med varandra?

Läs kapitel 2–3 i Ackesjö (2014), som handlar om övergångar mellan olika skolformer.

4) Relatera Ackesjös text till dina egna erfarenheter av övergångar.

Till grupparbetet tar varje student *dessutom* med sig anteckningar från veckans föreläsningar samt muntliga reflektioner med koppling till filmvisningen. Detta grupparbete genomförs tre och tre, enligt fördelning som er lärare informerar om på MM.

Under grupparbetet för ni en diskussion utifrån era olika underlag (se ovan) och därefter skriver ni en gemensam text på 1-2 A4-sidor, 12 punkter Times New Roman och enkelt radavstånd. Texten ska innehålla det ni uppfattar som väsentligt vad gäller lärarens arbete och uppdrag. Ni refererar till litteratur och föreläsningar och ni avslutar med en referenslista på egen sida. Se APA-lathunden på MM om hur man skriver referenser och referenslista. Ta också hjälp av föreläsningen om akademiskt skrivande. Er grupp text publicerar ni på MM under rubriken *Seminarieuppgift 1 – Uppdraget – grupptext*.

Seminarium 1 – Uppdraget

(Examinerar kursmål 5 och 7)

Under seminariet kommer du att, tillsammans med en eller två andra studenter från en annan studiegrupp, få redogöra för någon av punkterna du arbetat med i gruppuppgiften ovan. Ta alltså med dig dina anteckningar till seminariet.

Bedömningskriterier för betyg Godkänt se Examinationer

Seminarium 2 – Mångkulturella sammanhang i ett historiskt perspektiv

(Behandlar kursmål 2, 3, 7 och 8)

Ansvariga lärare: jonas.sjolander@lnu.se och nicole.vonrostbiedron@lnu.se

Litteratur till seminarium:

Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (senaste upplagan). *Lärande, skola, bildning*. (Kap 1–4, 19). Stockholm: Natur & kultur.

Sandin, Bengt (2003). ”Skolan, barnen och samhället – i ett historiskt perspektiv”. I *Kobran, nallen och majjen. Tradition och förnyelse i svensk skola och skolforskning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling, (16 s). (pdf- fil).

Nordin, Andreas. Romer i kommunal skolpolitik 1950-1970: Exempel från två kommuner. *Vägval i skolans historia* nr 3/2016. 7

s. <http://undervisningshistoria.se/romer-i-kommunal-skolpolitik-1950-1970-exempel-fran-tva-kommuner/>

Harju, Anne & Sjölander, Jonas (red) (2019). *Drömmar och röster: en antologi om barns och ungas livsvillkor i Malmö*. Malmö universitet

<http://muep.mau.se/handle/2043/30514>

Läs även denna artikel: <http://fokus.dn.se/kyrkan-och-samerna/>

Gruppuppgift: muntlig presentation och diskussion cirka 15 minuter per grupp

Diskutera begreppen potentialorienterat respektive problemorienterat förhållningssätt i relation till barn och unga (1). Reflektera kring pedagogiska synsätt där eleverna betraktas som objekt respektive subjekt (2). Gör dessutom en personlig betraktelse där ni drar er till minnes er egen resa genom utbildningssystemet. På vilket sätt blev ni själva betraktade av vuxenvärlden och i de olika skolformerna (3)?

Inför seminariet sammanställer studiegruppen en gemensam **Power-Point** (PP) som kan vara underlag för presentation och diskussion under seminariet. Er Power-Point-presentation publicerar ni i MyMoodle på avsedd plats före seminariet som ”kvitto” på deltagande.

För deltagande krävs ett Power-Point underlag (se Examinationsöversikt sidan 4).

Gruppuppgift inför Redovisning A – Skolans styrdokument i praktiken

Litteratur till uppgiften:

Skolverket. (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*: Reviderad 2019. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4206>

Läroplanen (Lgr11) innehåller olika avsnitt som behöver förstås i ett sammanhang. Skolans mål och riktlinjer skall tolkas mot den bakgrund som värdegrund och uppdrag anger i kapitel 1. För att kunna tolka mål och riktlinjer behöver de alltså sättas in i ett sammanhang.

Varje grupp väljer ett mål från läroplanens kapitel 2 avsnittet *Kunskaper 2:2*. Varje kurslärare meddelar i kursrummet hur ni ska fördela målen och i vika grupper ni ska arbeta. Hälften av grupperna väljer förslagsvis något av de åtta första målen och den andra hälften väljer något av de åtta sista målen i respektive seminariegrupp.

1. Formulera en konkret uppgift/aktivitet/situation i skolan, som kan kopplas till det aktuella målet. Hämta gärna inspiration från kursplanen för något ämne i Lgr 11 (kapitel 5). Förklara hur aktiviteten kan kopplas till målet.
2. Vilka kopplingar finns till detta mål i Lgr 11 kapitel 2, avsnitt 2.3 *Elevernas ansvar och inflytande*?
3. Hur kan det valda målet kopplas till det som formuleras i inledningskapitel i Lgr 11, under avsnittet *Skolans uppdrag*?
4. Hur kan det valda målet kopplas till det som formuleras i kapitel 2, avsnitt 2.1 *Normer och värden*?
5. Vad säger *riktlinjerna* i Lgr 11 kapitel 2 och vad kan det innebära för dig som blivande lärare? Välj några riktlinjer som passar för den uppgift eller arbetssituation ni har formulerat och redogör för hur ni agerar i ert arbete för att följa dessa riktlinjer.
6. Kapitel 4 *Fritidshemmet* i Lgr11 beskriver bland annat vilka förmågor undervisningen syftar till att utveckla hos eleven. Vilka förmågor tränas i den uppgift ni har formulerat?

Redovisning A – Skolans styrdokument i praktiken

(Examinerar kursmål 1, 5 och 7)

Varje grupp förbereder en redovisning av sitt arbete. Den ska innehålla en beskrivning av den konkreta uppgiften/arbetssituationen samt svaren på frågorna ovan. Dela upp talutrymmet under redovisningen så att alla i gruppen ansvarar för någon del. Under redovisningen ska gruppen agera inför ansvarig lärare och övriga studenter som medverkar vid seminariet. Gruppen får cirka tio minuter på sig att redovisa, följt av fem minuters frågor från övriga studenter.

Bedömningskriterier för betyg Godkänt se Examinationer

Workshop/Skrivverkstad inför Individuell skriftlig uppgift – Skola, demokrati och samhälle

Inför workshopen förbereder du dig genom att göra ett utkast till den text du ska skriva till **Individuell skriftlig uppgift** (se uppgiftsinstruktionen nedan). Du tar med dig papperskopior av ditt utkast, så att övriga studiegruppskamrater kan läsa det.

Under workshopen arbetar ni tillsammans i studiegruppen. Gå igenom varandras texter både med avseende på *inhåll* och på *form*.

Efter workshopen skapar du den slutliga versionen av din text och publicerar den på MyMoodle (se instruktionen nedan och tidpunkt i MyMoodle).

Individuell skriftlig uppgift – Skola, demokrati och samhälle

(Examinerar kursmål 1, 4, 6 och 7)

Litteratur till uppgiften:

- Borg, C. (2011). *Utbildning för hållbar utveckling ur ett lärarperspektiv — Ämnesbundna skillnader i gymnasieskolan* (Licentiatuppsats 2011:42). Karlstad: Karlstad University Studies.
- Forsberg, E. & Román, H. (senaste uppl.). Styrningen av den obligatoriska skolan – mellan stabilitet och förändring. I U. P. Lundgren, R. Säljö, C. Liberg (Red.) *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & kultur
- Lindensjö, B. (1999). Demokrati. I SOU 1999:77, s 11–34. Demokratiutredningens forskarvolym II. *Demokrati och medborgarskap*. Stockholm: Fakta Info Direkt.

Skolan är en betydelsefull organisation, som både påverkas av och påverkar det omgivande samhället. I dessa sammanhang är demokrati ett nyckelbegrepp. Din uppgift är att utifrån kurslitteraturen skriva en text på **minst** 1½ A4 och **max** 2 A4 där du besvarar nedanstående frågor. Avsluta med en referenslista, som skrivs på egen sida.

- 1) Styrningen av skolan har fungerat på olika sätt genom historien. Under senare decennier har en ”marknadiserad” styrmodell fått ökad betydelse. Vad innebär detta? Förklara, exemplifiera och jämför med andra styrmodeller.
- 2) Lindensjö (1999) beskriver ett antal olika demokratimodeller. Välj två modeller och ge några exempel på ”hur de skulle kunna se ut” i ett klassrum eller under olika aktiviteter i skolan. Ge exempel på lärarens kommunikation, elevernas deltagande, konkret beslutsfattande i olika frågor etc.
- 3) Begreppet ”hållbar utveckling” innehåller tre dimensioner (ekologisk, social och ekonomisk). Välj en dimension och diskutera möjligheter och utmaningar med detta arbete i skolan.

Bedömningskriterier

För betyget Godkänt krävs att du:

- genomför uppgiften enligt anvisningarna.
- refererar till minst två källor ur kurslitteraturen ovan.

- skriver en text som i huvudsak följer skriftspråkliga konventioner.

Din text ska läggas in i anvisat inlämningsforum i MyMoodle. Där ser du även deadline för inlämning av uppgiften. Betyg och respons ges av examinerande lärare i forumet. Uppgift, betyg och respons kan bara läsas av dig.

Instuderingsuppgifter inför seminarium 3 – Värdegrund

Litteratur till uppgiften:

Olivestam, C. & Thorsén, H. (senaste upplagan). *Värdegrund i förskola och skola. Om värdegrund, yrkesidentitet och praktik*. Stockholm: Remus förlag.

Inför seminariet ska studiegruppen, i god tid, fördela så att varje student ansvarar för en av uppgifterna nedan. Det är fyra instuderingsuppgifter utifrån Olivestam och Thorséns bok (senaste uppl.). Skriv ner svar och reflektioner kopplade till uppgiften. (Är ni en stor grupp kan två studenter få ansvara för en uppgift, etcetera).

- 1) Läs avsnitten *Solidaritet med svaga och utsatta*, *Hänsyn till miljön* och *Relationen mellan värdegrunden olika värden*. Reflektera över och resonera om vad *solidaritet med svaga och utsatta* konkret kan innebära och vilka eventuella utmaningar som kan uppstå i detta arbete. Ge exempel från ditt framtida yrkesliv. Ett annat värde är kopplat till miljöfrågor och till relationen mellan människa och natur. Ge några exempel på olika förhållningssätt till naturen och reflektera även över tänkbara konsekvenser som dessa kan få.
- 2) Begreppet ”integritet” är historiskt sett ett ganska nytt begrepp i skolans värdegrund. Läs avsnittet *Personlig integritet* och välj sedan tre olika integritetsformer som du förklarar med egna ord. Resonera också om vilken betydelse respektive integritetsform kan ha i ditt framtida läraryrke. Ge exempel.
- 3) Läs kapitel 7. Förklara innebörden i de tre normativa resonemangsmodellerna samt ”underlåtenhetsproblemet”. Reflektera över hur man kan koppla dessa till ditt framtida yrke.
- 4) I avsnittet *Toleransmodellen som konfliktlösningsmetod* finns ett diagram som har en Y-axel - ”Strävan att tillgodose *egna* intressen”, samt en X-axel - ”Strävan att tillgodose *motpartens* intressen”. Förklara de fem konfliktpositionerna som är inskrivna i diagrammet. Ge exempel på när de olika positionerna kan inträffa, exempelvis genom att redovisa tidigare erfarenheter från skola eller yrkesliv. Reflektera över för- och nackdelar med de olika positionerna.

Seminarium 3 – Värdegrund

(Examinerar kursmål 4 och 7)

Ta med dig din text till ovanstående instuderingsfrågor. Under seminariet diskuterar du först med studenter från andra grupper, som besvarat samma uppgift som du har gjort. Ni är sedan beredda att diskutera era svar inför övriga seminariedeltagare.

Redovisning B – Ett didaktiskt och etiskt dilemma

(kopplas till kursmål 1, 4, 5 och 7)

Litteratur till uppgiften:

Lindström, G. & Pennlert, L-Å. (senaste uppl.). *Undervisning i teori och praktik – en introduktion i didaktik*. Umeå: Fundero förlag.

Denna uppgift görs tillsammans i VI-gruppen/studiegruppen. Uppgiften handlar om startrutiner och övergångar och består av egna och gemensamma reflektioner över erfarenheter av rutiner i skolverksamhet.

Inför redovisningen läser du texten Kort om rutiner (se MyMoodle) och skriver ner några korta anteckningar om rutiner du själv upplevt och uppmärksammat i samband med att skolan startar på morgonen. Kanske är det någon rutin du uppmärksammat under din VI-dag som du kan reflektera över. Använd frågorna i Redovisning B Frågeformulär och den korta texten Kort om rutiner som stöd för dina reflektioner. Skriv ner egna erfarenheter, antingen som elev, lärare eller förälder. Reflektera över vad som fungerar/inte fungerar, i vilka sammanhang rutiner används, hur de markeras, hur väl de är etablerade. Fundera över brist eller avsaknad av rutiner kontra för mycket rutiner. Reflektera även över etiska dilemman som kan uppstå i samband med rutiner vid skoldagens början.

Vid Redovisning B: *Ett didaktiskt och etiskt dilemma* ges tid för VI-gruppen att först kort berätta för varandra om erfarenheter av rutiner t ex under VI-dagen. Därefter väjer ni en skolsituation som innehåller eller saknar rutiner som ni vill redovisa för övriga grupper. Redogör för de tre punkterna nedan i er presentation.

- 1) Vilka betydelsefulla rutiner innehåller eller saknas i den situation ni valt? Vilka möjligheter/utmaningar kan uppstå i den situation ni valt. Vilka *ramfaktorer* får betydelse?
- 2) *Vad* kan eleverna få möjlighet att lära sig, om man ser vad-frågan ur ett vidgat perspektiv (Lindström & Pennlert, 2016)?
- 3) Avsluta med att redogöra för era tankar och reflektioner angående likheter och skillnader mellan en rutin, en ritual och en vana?

Tentamen

(Examinerar kursmål 1–5 och 8)

Tentamen består av ett antal frågor som baseras på föreläsningar och kurslitteratur. Till instuderingshjälp finns en *Innehåll- och begreppssamling* i kursrummet MyMoodle.

Observera att det finns *förkunskapskrav* i olika kurser på lärarutbildningen. Du behöver ha betyget godkänt på *samtliga examinationer* i denna kurs, det vill säga 7,5 hp, för att få läsa vårens kurser.

Vid underkänt på tentamen är ytterligare två omtentamina planerade under hösten (se TimeEdit). För övriga examinationer, se inlämningstillfällen i strukturen på MyMoodle.

Med hopp om en intressant och lärorik kurs!

Anna-Carin Bredmar